



## Mediawijsheid Nepnieuws

Auteurs  
Team

Wendy Ficker ; Heleen Rentenaar  
Het Perron ICT Vaardigheden  
servicedesk@cog.nl

Laatst gewijzigd  
Licentie  
Webadres

3 juli 2019  
CC Naamsvermelding-GelijkDelen 4.0 Internationale licentie  
<https://maken.wikiwijs.nl/118130/>



Dit lesmateriaal is gemaakt met Wikiwijs van Kennisnet. Wikiwijs is hét onderwijsplatform waar je leermiddelen zoekt, maakt en deelt.

# Inhoudsopgave

Leerdoelen .....	2
Wat is nepnieuws .....	3
Filmpje .....	3
Nog meer filmpjes .....	3
NOS .....	3
Soorten nepnieuws .....	4
Tips om te herkennen .....	5
Is dit waar? .....	5
Begrippen .....	7
Opdrachten .....	8
Opdracht 1 .....	8
Opdracht 2 .....	8
Opdracht 3 .....	8
Reflecteren .....	10
Bron .....	11
Over dit lesmateriaal .....	12

# Leerdoelen

- Ik weet waarom het verspreiden van nepnieuws niet wenselijk.
- Ik kan uitleggen waarom het verspreiden niet goed is.
- Ik kan echt nieuws van nepnieuws onderscheiden.
- Ik kan zelf een nepnieuwsbericht maken.
- Ik kan een nepnieuwsbericht herkennen.



# Wat is nepnieuws

## Filmpje

Bekijk eerst dit filmpje.  
Scrol naar beneden voor het filmpje.



[https://player.ntr.nl/index.php?id=WO\\_NTR\\_7321939](https://player.ntr.nl/index.php?id=WO_NTR_7321939)

## Nog meer filmpjes

Bekijk nog drie filmpjes. Kies ze zelf uit.  
klik op de link en scrol dan naar beneden voor de filmpjes.



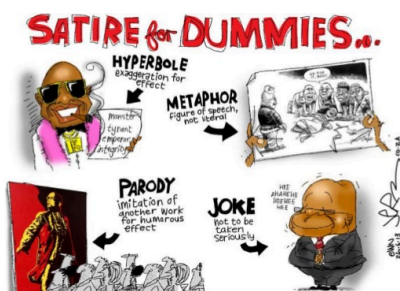
[Nepnieuws herkennen.](#)

## NOS



<https://nos.nl/op3/artikel/2220746-nepnieuws-wat-betekent-dat-nou-precies.html>

# Soorten nepnieuws



Als je gaat kijken welke typen nepnieuws er zijn, dan zijn er een paar op te noemen:

- Satire. (*Grappig*)  
*Vorm: duidelijk nep, komische ondertoon.*  
*Doel: vermaak.*



- Clickbait.  
*Vorm: verzonnen of opgeblazen nieuws.*  
*Doel: geld verdienen.*



- Politiek.  
*Vorm: waarheid verdraaien of halve waarheden.*  
*Doel: concurrentie zwartmaken, propaganda.*



- Commercieel.  
*Vorm: verzonnen of recycled oud nieuws.*  
*Doel: twijfel zaaien, concurrentie zwartmaken.*

- Pseudo-wetenschappelijk. (*nep wetenschap, niet onderzocht*)  
*Vorm: vaak verzonnen verhalen met medische insteek.*  
*Doel: geld verdienen, samenzwering ontmaskeren*



# Tips om te herkennen

Met deze tips kun je nepnieuws beter herkennen én met een weerwoord komen:



1. **Wie is de afzender van het bericht?**  
Bestaat deze persoon echt? Kijk bij websites altijd bij 'over ons'.
2. **Welke bedoeling heeft die afzender?**  
Waarom heeft diegene het artikel geschreven? Voor wie is het geschreven? Welke (politieke, financiële of andere) belangen heeft de afzender? Of is het zelfs bedoeld als satire?
3. **Welke techniek is gebruikt?**  
Hoe wordt er ingespeeld op emotie, worden er zaken weggelaten, wordt er een autoriteit aangeropen? Welk camerastandpunt wordt gebruikt? Welke beelden worden getoond met welke muziek erbij? Worden er veel hoofdletters en uitroeptekens gebruikt in een krantenkop?
4. **Kun je 't verifiëren? (nagaan, controleren)**  
Is het alleen buzz op sociale media, of zie je het ook in de andere media? Gaat het om een onderzoek? Controleer dan hoe het is onderzocht. Hoe minder mensen ze spreken, hoe kleiner de kans dat die meningen voor heel Nederland gelden.
5. **Welke bron is gebruikt?**  
Nepberichten maken vaak gebruik van fictieve bronnen, dus kijk verder dan alleen een bronvermelding. Worden tekst en foto op dezelfde manier gebruikt als in de originele bron? Of is het bericht uit zijn verband gehaald? Is er geen link naar de bron? Google dan. Bij voorkeur in een anoniem venster, om je filter bubble te omzeilen.
6. **De hele waarheid en niets dan de waarheid**  
Nepnieuws kan wel degelijk waarheden bevatten. Hoe meer waarheid er in een bericht zit, hoe overtuigender het lijkt. Controleer of een bericht de hele waarheid en niets dan de waarheid bevat.
7. **Of lijkt het op andermans waarheid?**  
Zelfs feiten kunnen op verschillende manieren worden uitgelegd. Daarmee zijn ze nog niet fake.
8. **Check ook foto's**  
Dat kan via [Google](#) of [Tineye Reverse Image Search](#). Google laat precies zien wanneer en op welke sites de afbeelding eerder te zien is geweest.

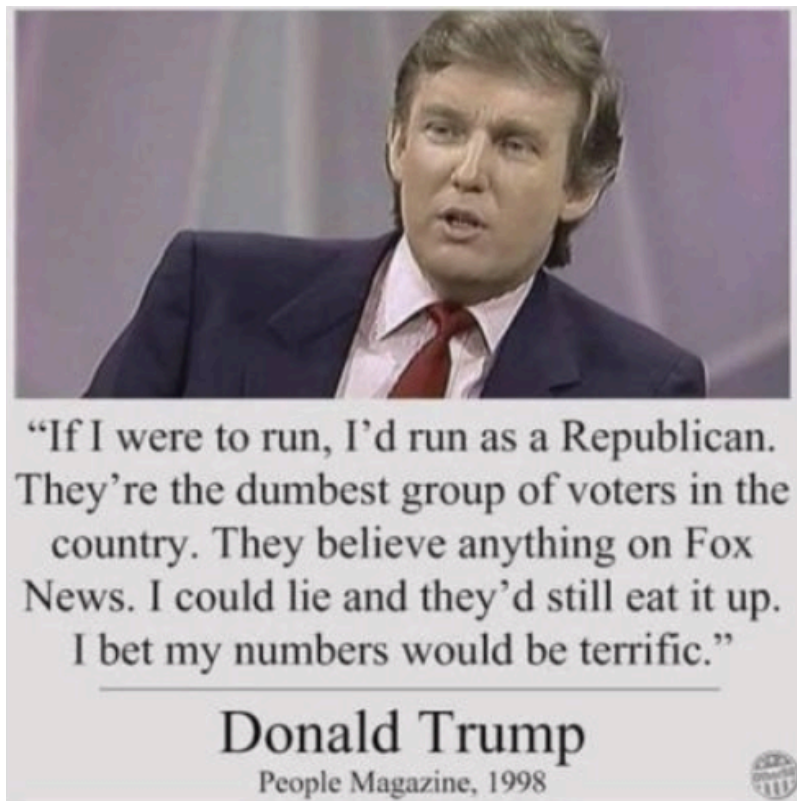


Nep of echt informatie zoeken op het internet.

[https://rise.articulate.com/share/FhcdFzXDnGdqScTZYPNBMPNceXGShBzj#/?\\_k=0dx3ea](https://rise.articulate.com/share/FhcdFzXDnGdqScTZYPNBMPNceXGShBzj#/?_k=0dx3ea)

## Is dit waar?

Heb je de onderstaande afbeelding wel eens gezien?



Het is een foto van een jonge Donald Trump met de tekst: 'Als ik de strijd om het presidentschap aan zou gaan, zou ik dat doen als Republikein. Zij zijn de domste groep stemmers van het land. Ze geloven alles dat Fox News vertelt. Ik kan liegen en ze geloven het nog steeds. Ik weet zeker dat ik veel stemmen zou krijgen.'

Dit bericht over Donald Trump is nep. Hij heeft namelijk nooit zoiets gezegd. Toch is deze afbeelding door veel mensen gedeeld op Facebook of andere social media. Ze wilden het misschien geloven en de foto met het citaat kwam blijkbaar geloofwaardig over.

# Begrippen

## Wat is een hoax?

**Hoax** is een [Engels](#) woord voor [poets](#), nep, [bedrog](#), truc, [oplichterij](#), [broodjeaapverhaal](#). Het woord is waarschijnlijk een samentrekking van [hocus](#) [pocus](#).



## Wat is een internet trol?

Een trol op het internet is een persoon die op forums, websites of chatkanalen berichten plaatst met het doel voorspelbare reacties van andere mensen uit te lokken.

## Wat is fact check?

Het controleren van feiten. Is het artikel waar of niet waar?



## Wat is een filter bubble?

De *filter bubble* is het verschijnsel waarbij websites en zoekmachines hun resultaten afstemmen op jouw (eerdere) online zoekgedrag.

## Wat is een algoritme?



<https://www.youtube.com/embed/tnFpYaZRyTQ>



# Opdrachten

## Opdracht 1

Open Word en ga de volgende opdracht maken.  
Sla het bestand op.

- Beschrijf of je wel eens te maken hebt gehad met nepnieuws.
- Hoe weet je dat het nepnieuws was.
- Geef 3 tips om erachter te komen wat nepnieuws is.

## Opdracht 2

### Gevaren van nep nieuws.


In deze stap denk je na over de gevaren van nep nieuws. Je gaat in gesprek met een klasgenoot en bespreekt de vraag waarom het belangrijk is om nep nieuws te herkennen.

- Je maakt een verslag met de onderstaande vragen.  
Als het af is ga je het document uploaden in je portfolio in de map LOB.
- Zoek een klasgenoot op en bespreek met elkaar wat volgens jullie de gevaren zijn van nepnieuws en waarom mensen hier aandacht voor zouden moeten hebben.
- Zoek drie (digitale) bronnen op die schrijven over nepnieuws en de gevaren ervan.  
Schrijf op waarom dit goede bronnen zijn en geef per bron aan wat deze zegt over nepnieuws.
- Geef in je portfolio een goede bronvermelding. Een goede bronvermelding van een website bevat: de titel van het artikel dat je hebt gelezen, de naam van de auteur (mits die vermeld wordt), de link naar de website, de datum waarop je de bron geraadpleegd hebt.

## Opdracht 3

Je gaat je eigen nep nieuws maken.

- Kies een onderwerp waarover je een goed nep nieuwsbericht kunt schrijven. Hoe meer discussie er over een onderwerp is, des te beter kun je het gebruiken voor een nep nieuwsbericht. Goede onderwerpen zijn bijvoorbeeld voeding en afvallen, politiek (in Nederland of het buitenland), de invloed van gebruik van social media op de gezondheid, etc. Het mag best een beetje smeugig zijn! Vertel in je portfolio hoe je het onderwerp voor je nep nieuwsbericht hebt bepaald en waarom je dit hebt gekozen.
- Maak jouw eigen nep nieuwsbericht. Dit doe je individueel.  
Gebruik voorbeelden van ander nepnieuws om je eigen nep nieuws zo écht mogelijk over te laten komen.  
Gebruik het programma Padlet. Met [deze link](#) kom je op de Padletpagina.

**3.3 (2)**  Bekijk de neppe nieuwsberichten van minstens 3 klasgenoten. Neem de neppe nieuwsberichten die je hebt bekeken als afbeelding op in je portfolio.

Geef voor elk van deze nieuwsberichten in je portfolio aan

- wat je goed vindt aan de vormgeving van het neppe nieuws: hoe zorgt dit ervoor dat het wel echt lijkt?

- wat je goed vindt aan de inhoud: hoe heeft je klasgenoot de waarheid zo verdraaid, dat het de lezer aan het twijfelen brengt?

# Reflecteren

**Als je deze opdracht hebt afgerond ken je verschillende manieren om nepnieuws van echt nieuws te onderscheiden.**

Met dit lesdoel is deze opdracht begonnen. Rond je portfolio af met jouw reflectie op deze opdracht.

Bespreek hierin:

- of en hoe je dit leerdoel hebt gehaald.
- wat je goed vond gaan en waar je moeite mee had.
- welke leerspieren je tijdens het werken heb getraind.
- waar je zelf trots op bent.

# Bron



**mediawijsheid.nl**

De betrouwbare wegwijzer in veilig en slim gebruik van (digitale) media

<https://www.mediawijsheid.nl/nepnieuws/>

<https://sites.google.com/site/dehoaxwijzer/>

<https://www.mediawijsheid.nl/filterbubble/>

<https://www.mediawijsheid.nl/informatievaardigheden/>

<https://www.npo.nl/zoeken?term=nepnieuws>

# Over dit lesmateriaal

## Colofon

<b>Auteurs</b>	Wendy Ficker ; Heleen Rentenaar
<b>Team</b>	Het Perron ICT Vaardigheden servicedesk@coo.nl
<b>Laatst gewijzigd</b>	3 juli 2019 om 15:01
<b>Licentie</b>	De Internationale Creative Commons 4.0 licentie waarbij de gebruiker het werk mag kopiëren, verspreiden en doorgeven en afgeleide werken mag maken onder de voorwaarden: Naamsvermelding en Gelijk Delen, zie <a href="http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/">http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/</a> . <a href="#">Meer informatie over de CC Naamsvermelding-GelijkDelen 4.0 Internationale licentie licentie.</a>

## Aanvullende informatie over dit lesmateriaal

Van dit lesmateriaal is de volgende aanvullende informatie beschikbaar:

<b>Leerniveaus</b>	VMBO kaderberoepsgerichte leerweg, 2, VMBO basisberoepsgerichte leerweg, 1, VSO
<b>Leerinhoud en doelen</b>	Computervaardigheden/ICT
<b>Eindgebruiker</b>	leerling/student
<b>Studiebelasting</b>	1 uur en 30 minuten

## Bronnen

Nepnieuws herkennen.

<https://www.npo.nl/zoeken?term=nepnieuws>

Nep of echt informatie zoeken op het internet.

[https://rise.articulate.com/share/FhcdFzXDnGdqScTZYPNBmpNceXGShBzj#/?\\_k=0dx3ea](https://rise.articulate.com/share/FhcdFzXDnGdqScTZYPNBmpNceXGShBzj#/?_k=0dx3ea)

## Gebruikte Wikiwijs Arrangementen

*Nepnieuws (2017)*

Link: <https://maken.wikiwijs.nl/94337/>